

“ที่ได้มีกฎหมาย ที่นั้นมีความเปลี่ยนแปลง”

**มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะทะเล พื้นที่หาดเจ้าหลาวและ
แหลมเสด็จ ตำบลคลองขุด อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี**
**Legal Measure on Marine Debris in Chao Lao and Laem Sadet Beach,
Khlung Khut, Thamai, Chanthaburi**

ทรงพร ประมาณ^A ธิติรัตน์ อธิมิชัย^B ชญานาภา ลมัยวงศ์^C

^{ABC}คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 41 หมู่ 5 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

Songporn Pramarn^A Thitirat Itimeechai^B Chayanapa Lamaiwong^C

^{ABC}Faculty of Law, Rambhai Barni Rajaphat University, 41, Moo 5, Tha Chang, Muang,
Chanthaburi Thailand, 22000

Corresponding E-mail: songporn.p@rbru.ac.th

Received: February 17, 2022; Revised: May 2, 2022; Accepted: May 9, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เกี่ยวกับขยะทะเลบริเวณหาดเจ้าหลาวและแหลมเสด็จ จังหวัดจันทบุรี โดยเป็นการวิจัยแบบเอกสาร ทั้งนี้หาดเจ้าหลาวและแหลมเสด็จนับว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดจันทบุรี แต่เมื่อมีนักท่องเที่ยว และมีการค้าขายริมชายหาดมากขึ้น ก็เกิดปัญหาขยะเคลื่อนตามชายหาดและในทะเล เช่น ขวดน้ำพลาสติก ขวดแก้ว โฟม เป็นต้น ถัดมาคือขยะจากการทำการประมง เช่น อวน เชือก เป็นต้น ยังไม่รวมขยะอื่น ๆ ที่สามารถพบได้ในทะเล เช่น ถุงพลาสติก ฝาน้ำ และเศษบุหรี ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีมาตรการเกี่ยวกับขยะในทะเลที่เหมาะสมและจริงจัง จึงส่งผลให้ปัญหาขยะในทะเลยังคงอยู่ เพราะไม่ได้รับการแก้ไขปัญหามาอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะเกี่ยวกับขยะทะเล ปัญหาขยะล้นทะเลไทยจึงเป็นเพียงหนึ่งในหลายปัญหาที่สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยยังขาดการจัดการขยะอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสวนทางกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและการเติบโตของเศรษฐกิจ ดังนั้น การที่ประเทศไทยยังมีขยะล้นเมืองอยู่จำนวนมากและกำจัดได้ยากนั้น เกิดจากการขาดจิตสำนึกเพื่อสาธารณะ เมื่อประชาชนยังเห็นแก่ความสะดวกสบาย จึงสร้างขยะมากมายโดยไม่รู้ตัว โดยเฉพาะการใช้

ถุงพลาสติกที่ย่อยสลายได้ยากและเป็นตัวการสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ทั้งยังขาดแรงจูงใจในการจัดการขยะ เนื่องจากคนไทยไม่ได้เห็นประโยชน์ที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตมากพอ ดังนั้น จึงสมควรต้องมีกฎหมายและบทลงโทษเกี่ยวกับปัญหาขยะทะเลโดยเฉพาะ โดยการกำหนดลักษณะ ประเภทของขยะ การทิ้งขยะลงสู่ทะเลโดยตรง แม้กระทั่งผู้ประกอบการหรือพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่แผงลอย จนไปถึงนักท่องเที่ยวที่ทิ้งขยะลงทะเลโดยตรงเหล่านี้ จะต้องถูกลงโทษตามกฎหมายกำหนด จากนั้นจะต้องมีมาตรการที่สำคัญออกมาบังคับใช้ตามจังหวัดต่าง ๆ ที่มีปัญหาขยะทะเลเกิดขึ้นจำนวนมาก

คำสำคัญ: ขยะทะเล, กฎหมาย, มาตรการ

Abstract

This study demonstrated that marine litter of Chao Lao and Laem Sadet Beach of Chanthaburi Province by documentary research. Chao Lao Beach and Laem Sadej, which is an important tourist attraction of Chanthaburi Province. But when there are tourists and more beachside trade There is a problem of litter littering the beach and in the sea such as plastic water bottles, glass bottles, foam, etc. Next is fishery waste such as rope nets, etc. Other litter that can be found in the sea such as plastic bags, water caps and cigarettes. Therefore, there are no appropriate and serious measures about marine litter. And as a result, the problem of marine debris remains because there is no sustainable solution to the problem. The problem of overflowing waste in Thailand is therefore just one of the many problems that reflect that. Thailand still lacks proper and efficient waste management. This is in contrast to the increase in population and economic growth. Therefore, the fact that Thailand still has a large amount of garbage overflowing the city and is difficult to get rid of. caused by a lack of public consciousness when people still care about convenience therefore creating a lot of waste without knowing Especially the use of plastic bags that are difficult to decompose and are a major cause of environmental problems. and lack of incentives for waste management. Therefore the Thai people do not see

enough benefits that affect their lives. There is also no specific law concerning marine debris. By having laws and penalties on the problem of marine debris in particular By characterizing the type of marine debris, the dumping into the sea directly Even entrepreneurs or hawkers stalls until reaching the tourists who dump these debris directly into the sea. They Must be punished according to the law Important measures must then be implemented in provinces with high levels of marine debris.

Keywords: Debris, Law, Measure

บทนำ

ขยะทะเลนับว่าเป็นปัญหาระดับโลกและประเทศไทยถูกจัดอันดับว่าเป็นประเทศอันดับที่ 5 ในการปล่อยขยะลงสู่ทะเล ขยะทะเลส่งผลกระทบต่อทะเลและมนุษย์ในวงกว้าง กล่าวคือ ทำให้ทัศนียภาพแถบชายทะเลไม่สวยงาม มีผลกระทบต่อระบบนิเวศน์และห่วงโซ่อาหาร เป็นสาเหตุการตายของสัตว์ทะเลที่หายากเช่น โลมา วาฬ และเต่า นอกจากนี้ยังพบพวกไมโครพลาสติกในกระเพาะอาหารของสัตว์ทะเลอีกหลายชนิด เช่น ปลา หอย แมวน้ำ เม่นทะเล และไส้เดือนทะเล และถ้ามนุษย์บริโภคสัตว์ทะเลที่ปนเปื้อนพวกไมโครพลาสติกจะทำให้มนุษย์ได้รับไมโครพลาสติกเหล่านี้เข้าไปด้วย นอกจากนี้ ขยะทะเลยังมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เช่น เรื่องการเดินเรือการประมงและการท่องเที่ยว รวมทั้งบางครั้งทำให้เกิดอุบัติเหตุทางทะเลอีกด้วย ขยะทะเลส่วนใหญ่เป็นขยะพลาสติกที่เป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ถุง ขวด ภาชนะใส่อาหาร และวัสดุที่ใช้ในการบรรจุหีบห่อ รวมทั้งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เช่น สายรัดแผ่นพลาสติก หมวกนิรภัย และเครื่องมือประมง ซึ่งถุงพลาสติกเป็นขยะที่พบมากเป็นอันดับ 1 ของขยะทะเลทั้งหมด¹

สถานการณ์ปัญหาขยะกำลังเป็นปัญหาที่ทั่วโลกให้ความสำคัญและตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัญหาขยะมีแนวโน้มที่จะมีความรุนแรงสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปีโดยเฉพาะปัญหาขยะพลาสติก เพราะพลาสติกมีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ โดยมีการนำพลาสติกมาใช้งานเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากพลาสติกมี

¹ วัฒนรัตน์ ภาณุรูป, “การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะทะเลของประชาชนในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลจังหวัดชลบุรี,” วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสต์เทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 11, ฉบับที่ 2 (2564): 2.

คุณสมบัติในด้านราคาถูก มีน้ำหนักเบาและมีความทนทาน ทำให้พลาสติกกลายเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายและส่งผลให้มีการผลิตพลาสติกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี 2556 มีการผลิตพลาสติกเป็นจำนวน 299 ล้านตัน เมื่อเทียบกับการผลิตในปี 2555 พบว่ามีการผลิตเพิ่มขึ้นจากเดิมคิดเป็นร้อยละ 3.9 ของการผลิตพลาสติกทั้งหมด จากปริมาณหรือความต้องการใช้งานพลาสติกที่เพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลเสียด้านการจัดเก็บและการทำลาย โดยเฉพาะพลาสติกบางชนิดที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้และพลาสติกที่ถูกย่อยสลายได้ยากหรือใช้ระยะเวลายาวนานในการย่อยสลาย² ดังนั้น ขยะทะเลใดๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นแทนที่จะถูกกำจัดด้วยวิธีการที่เหมาะสม กลับไหลไปรวมกันอยู่ในมหาสมุทร ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำของมนุษย์โดยตรง เช่น การทิ้งขยะลงทะเล ระบบจัดการขยะที่ด้อยประสิทธิภาพ และโดยอ้อม เช่น ลมและน้ำพัดพาขยะจากชุมชนออกสู่ทะเล ความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เกิดขึ้นกับองค์ประกอบของขยะชุมชนในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา เมื่อขยะอินทรีย์ซึ่งย่อยสลายได้ ถูกแทนที่ด้วยซากของวัสดุสังเคราะห์ ในปริมาณที่มากขึ้นเรื่อย ๆ พลาสติกซึ่งทนทานและเสื่อมสภาพช้ากลายเป็นวัตถุบิที่ได้รับความนิยมแพร่หลายในการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ รถยนต์ เรือ หีบห่อบรรจุภัณฑ์สำหรับอาหารและเครื่องดื่ม สายรัดคลังสินค้า ขณะที่ในลอน (พลาสติกชนิดหนึ่ง) ถูกใช้เป็นส่วนประกอบของอุปกรณ์ประมงนานาชนิด ซึ่งจะกลายเป็นขยะตกค้างอยู่ในทะเลได้อีกนานหลายสิบหลายร้อยปี และขยะเหล่านี้ที่มีน้ำหนักเบาจึงมักโดนคลื่นลมและกระแสน้ำพัดพาไปได้ไกล ทำให้ยังเพิ่มโอกาสที่ขยะเหล่านั้นจะเป็นอันตราย ต่อระบบนิเวศและสร้างความเดือดร้อนแก่สัตว์ทะเลได้มากขึ้น แก้ว อะลูมิเนียม และโลหะอื่นๆ จากครัวเรือนและภาคอุตสาหกรรมเป็นขยะทะเลอีกประเภทหนึ่ง ที่มีจำนวนค่อนข้างมาก แต่ก็ยังไม่มากไปกว่าเหวอน เ็นตกลา ลอบดักสัตว์น้ำ ทุ่นลอย ซึ่งถูกโยนทิ้งในทะเลหรือสูญหายระหว่างการใช้งาน แม้กระทั่งวิธีต่าง ๆ ในการกำจัดขยะก็อาจเป็นสาเหตุในการสร้างปัญหาขยะ อีกสาเหตุหนึ่งได้ เช่น อุบัติเหตุการรั่วไหลของขยะจากหลุมฝังกลบใกล้ชายฝั่งทะเล การลักลอบ ทิ้งขยะชุมชนหรือขยะอุตสาหกรรมจากเรือ ขยะจากเขตชุมชนเมืองที่ปลิวหรือถูกพัดพาสู่ท้องทะเล ขยะจากนักท่องเที่ยวที่ทิ้งกันเกลื่อนชายหาด ตัวอย่างเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า

²กนกวรรณ เนตรสิงแสง, “การปนเปื้อนไมโครพลาสติกในน้ำผิวดิน และปลา ในพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 2563), 1.

การจัดขยะโดยวิธีการที่ผิดกฎหมายหรือถูกกฎหมายก็ตาม แต่ไร้ประสิทธิภาพหรือขาดการจัดการที่เหมาะสมยังเป็นสาเหตุพื้นฐานที่ทำให้ปัญหาเหล่านี้ลุกลามมากขึ้นเรื่อยๆ³

ทั้งนี้ จังหวัดจันทบุรีซึ่งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครจึงมีนักท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีทั้งผลไม้ที่หลากหลายชนิดทั้งปี อีกทั้งมีชายหาดที่สวยงาม เช่น หาดเจ้าหลาว หาดแหลมเสด็จ หาดคู้วิมาน เป็นต้น ทำให้นักท่องเที่ยวนิยมมาพักผ่อนเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่บริเวณหาดเจ้าหลาวเนื่องจากบริเวณนี้เป็นแหล่งปะการังน้ำตื้น มีแนวปะการังที่เกิดขึ้นประเภทบริเวณริมฝั่ง (fringing reef) โดยแนวปะการังนี้มีคุณประโยชน์ทั้งทางด้านการประมงและการท่องเที่ยวแก่จังหวัดและชุมชนที่ตั้งอยู่โดยรอบ โดยแนวปะการังเป็นแหล่งอนุบาลลูกพันธุ์สัตว์น้ำนานาชนิด ทำให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น เนื่องจากหาดเจ้าหลาว อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เป็นชายหาดที่มีชื่อเสียงในเรื่องความสวยงามทางธรรมชาติอีกแห่งหนึ่ง มีหาดทรายละเอียดสีแดง ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของหาดทรายเมืองจันทบุรี เมื่อน้ำลงแนวสันทรายจะโผล่พ้นน้ำทอดเป็นแนวยาวไปจดเขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่าวคุ้งกระเบน ส่วนชายหาดด้านตะวันออกเป็นแหลมหิน ทั้งนี้บริเวณสันเขาหาดเจ้าหลาวเป็นจุดชมวิวยาวทัศนทะเลที่สวยงามที่สุดเป็นสถานที่ ที่นักท่องเที่ยวนิยมมาเที่ยวกันมาก นับเป็นทะเลอีกแห่งของจันทบุรีที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ตลอดเส้นทางของหาดเจ้าหลาวมีแหล่งท่องเที่ยวหลายจุด เช่น ท่าเรือสุดขอบฟ้า เป็นต้น หาดเจ้าหลาวจะเป็นหาดที่มีระยะทางค่อนข้างยาวตลอดแนว บริเวณด้านหน้าก่อนเข้าหาดจะมีที่พักและร้านอาหารอยู่ตลอดแนวหาด และหาดแหลมเสด็จซึ่งเป็นชายหาดที่ต่อเนื่องกับหาดเจ้าหลาวเป็นชายหาดที่มีความสวยงามและมีบรรยากาศที่เงียบสงบ ร่มรื่นด้วยสนทะเลและพันธุ์ไม้ชายหาดนานาชนิด ที่มาของชื่อหาด “แหลมเสด็จ” มาจากเมื่อปี พ.ศ.2523 สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ทรงเสด็จมาปลูกต้นไม้ที่หาดนี้ ชาวบ้านเลยตั้งชื่อว่า “หาดแหลมเสด็จ” เพื่อความเป็นสิริมงคลที่บริเวณด้านหลังของแหลมเสด็จเป็นที่ตั้งของสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา มีการจัดแสดงพันธุ์ปลาน้ำเค็มที่มีถิ่นอาศัยอยู่ในบริเวณอ่าวคุ้งกระเบนอีกด้วย⁴

³เอกสารเผยแพร่สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ฉบับที่ 53 (แปลและเรียบเรียงจาก “Guide to Marine Debris and International Coastal Cleanup”), คู่มือขยะทะเลและกิจกรรมชายหาดสากล, 2557, 5-7.

⁴เบญจมาศ จันทะภา ไพบูลย์กิจกุล, “ปริมาณและทิศทางการไหลของตะกอนบริเวณชายหาดท่องเที่ยว อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี” ใน “แก่นเกษตร” บรรณาธิการโดย พัทธิน ส่องศรี, ฉบับพิเศษ, วารสารแก่นเกษตร 44, ฉ.1 (2559): 1048.

จากการศึกษาพบว่าขยะบริเวณชายหาดเจ้าหลาว และชายหาดแหลมสิงห์มีได้ทั้งขยะบนบกที่เป็นสารเคมีจากโรงงานอุตสาหกรรม ยาและสารเคมีที่ใช้ควบคุมและกำจัดศัตรูพืชจากแหล่งเกษตรกรรม น้ำทิ้งจากอาคารบ้านเรือน แหล่งชุมชน โรงพยาบาล นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ในทะเลไม่ว่าจะเป็นการขนส่ง การค้นหาแร่ธาตุและแหล่งพลังงาน การประมง ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อความสมบูรณ์และศักยภาพในการผลิตของท้องทะเลทั้งสิ้น ส่งผลให้น้ำเปลี่ยนสี เกิดการแพร่ระบาดของโรคในสัตว์น้ำที่เพาะเลี้ยงตามชายฝั่ง ดังนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อปริมาณสัตว์น้ำในธรรมชาติที่ลดน้อยลง แหล่งทรัพยากรป่าชายเลน ภูเขาทะเล และแนวปะการังถูกทำลาย ทั้งนี้ทำให้ส่งผลกระทบอย่างยิ่งต่ออาชีพประมงซึ่งนับว่าเป็นอาชีพหลักอีกอาชีพหนึ่งของชาวจันทบุรีและเมื่อมีขยะปริมาณมากรวมกันบริเวณชายทะเล จะพบว่าขยะส่วนใหญ่จะเป็นขยะที่เกิดจากสินค้าอุปโภคบริโภคส่วนเกินทั้งสิ้น ได้แก่ กระจบอง ขวดพลาสติก ขวดพลาสติก แก้วพลาสติก โฟม บรรจุภัณฑ์ ยางรถยนต์ เศษซากเครื่องมือประมงขยะเหล่านี้ หากอยู่บนชายหาดก็จะส่งผลอย่างมากต่อทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยว และพักผ่อนหย่อนใจ หากขยะเหล่านี้ลงไปถึงน้ำเป็นเวลานาน นอกจากทำให้ทัศนียภาพได้ทะเลเสียไปด้วยแล้ว ขยะเหล่านี้ยังส่งผลกระทบต่อหอยทะเล และปะการังสร้างความเสียหายต่อแหล่งทรัพยากรที่เป็นแหล่งสร้างผลผลิตที่สำคัญในทะเล แม้ว่าจังหวัดจันทบุรีจะมีนโยบายในการกำจัดขยะทะเลโดยเป็นการทำกิจกรรมร่วมกันเก็บขยะในทะเลและชายหาดกันอย่างสม่ำเสมอก็ตาม ยังไม่สามารถจัดการกับปริมาณขยะในทะเลที่ยังคงเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปีได้แต่อย่างใด ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่านอกเหนือไปจากความพยายามในการร่วมมือกันจัดเก็บขยะเหล่านี้ การให้ความร่วมมือกันของ คนส่วนใหญ่ที่ต้องพร้อมใจกันไม่ทิ้งหรือปล่อยของเสียและขยะเหล่านี้ลงสู่แหล่งน้ำโดยเฉพาะอย่างยิ่งตามแม่น้ำลำธารต่าง ๆ เนื่องจากขยะเหล่านี้ท้ายที่สุดก็ไม่ได้ลอยหายไปไหนยังคงวนเวียนกลับมาทำลายสภาพแวดล้อมต่อไป ดังนั้น จะเห็นได้ว่าขยะทะเลเป็นปัญหาที่สำคัญอีกปัญหาหนึ่งที่ควรได้รับการแก้ไข โดยเริ่มต้นจากการสร้างจิตสำนึกที่ดีของมนุษย์และรวมถึงบทลงโทษหากมีการฝ่าฝืนทิ้งขยะทะเล

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาค้นคว้านั้นพบว่าปัญหาขยะทะเลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายรองรับโดยตรง เป็นเพียงแต่่นโยบายหรือการจัดทำโครงการเฉพาะเรื่องที่ยังไม่เป็นรูปธรรม ซึ่งจากผลการศึกษาที่มีประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

“ที่ได้มีกฎหมาย ที่นั้นมีความเปลี่ยนแปลง”

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ได้กำหนดให้หมิ่นนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและชายฝั่งไว้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของประชาชนและชุมชนย่อมมีสิทธิในการจัดการดูแลและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายกำหนดตามมาตรา 43⁵ รวมถึงการคุ้มครองดูแลและการจัดให้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยรัฐ

⁵มาตรา 43 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

(1) อนุรักษ์ฟื้นฟูหรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ

(2) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(3) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรือเร่งรัดการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(4) จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน

สิทธิของบุคคลและชุมชนตามวรรคหนึ่ง หมายความว่ารวมถึงสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย

เป็นผู้ดำเนินการตามมาตรา 50⁶ และมาตรา 57⁷ หรือแม้แต่หากเกิดผลกระทบต่อจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะต้องมีการศึกษาและประเมินผลกระทบรวมทั้งจัดให้ประชาชนหรือชุมชนออกความคิดเห็นด้วยตาม มาตรา 58⁸

⁶มาตรา 50 บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2) ป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิผลประโยชน์ของชาติและสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(3) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

(4) เข้ารับการศึกษอบรมในการศึกษาภาคบังคับ

(5) รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ

(6) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม

(7) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ

(8) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม

(9) เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ

(10) ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

มาตรา 57 รัฐต้อง

(1) อนุรักษ์ฟื้นฟู ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและ ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรม ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

(2) อนุรักษ์คุ้มครอง บำรุงรักษาฟื้นฟูบริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์ อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการ และได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 58

การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียส่วนใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างสำคัญอื่นรัฐต้องเร่งดำเนินการ ให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามกฎหมายบัญญัติ

บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐ ก่อนการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง

“ที่ได้มีกฎหมาย ที่นั้นมีความเปลี่ยนแปลง”

2. พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558

เป็นกฎหมายในเชิงนโยบาย (Policy Law) และการบริหารจัดการ เพื่อประสานและเสริมประสิทธิภาพให้แก่การบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พร้อมทั้งมีมาตรการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งควบคู่กัน ทั้งนี้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และได้รับการช่วยเหลือ สนับสนุน จากกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งด้วย มีมาตราสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการดำเนินการหรือเพื่อให้เกิดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมขยะในทะเล เช่น มาตรา 13⁹ กำหนดให้มีคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเพื่อให้มี

ในการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อ ประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชน หรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและไม่ชักช้า

มาตรา 13 คณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) จัดทำและเสนอนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดต่อคณะกรรมการเพื่อกำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ

(2) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการออกกฎกระทรวงกำหนดให้พื้นที่ป่าชายเลนบริเวณหนึ่งบริเวณใดในจังหวัดเป็นพื้นที่ป่าชายเลนอนุรักษ์ตามมาตรา 18 หรือออกกฎกระทรวงกำหนดพื้นที่คุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามมาตรา 20

(3) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาให้ความเห็นชอบพื้นที่ที่จะใช้มาตรการในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง

(4) ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และประสานงานกับหน่วยงานของรัฐในระดับจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง เพื่อให้มีการดำเนินการหรือปฏิบัติการที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดนั้น

(5) ดำเนินการร่วมกับภาคประชาชน ชุมชนชายฝั่ง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปลูก การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในจังหวัด

(6) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการหรืออธิบดีเพื่อพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควร ในกรณีที่น่าปรากฏว่าทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งภายในบริเวณจังหวัดได้รับความเสียหายหรือจำเป็นต้องได้รับการปลูก การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ หรือการฟื้นฟู

(7) เสนอรายงานผลการดำเนินการของคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดสำหรับจังหวัดนั้น และสถานการณ์ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และการกัดเซาะชายฝั่งของจังหวัดนั้นต่อคณะกรรมการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

(8) ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

การดำเนินการระดับจังหวัด มาตรา 16¹⁰ กำหนดให้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมให้มีส่วนร่วมและสนับสนุนชุมชนชายฝั่งและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการ การปลูก การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์ และมาตรา 17 ในกรณีที่ปรากฏว่าบุคคลใดก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจสั่งให้บุคคลนั้นระงับการกระทำหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งนั้นเป็นการชั่วคราวตามความเหมาะสม ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องหรือกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้ดำเนินการเพื่อแก้ไขหรือบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือเมื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้ระงับสิ้นไปแล้ว ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายพิจารณายกเลิกคำสั่งที่ออกตามวรรคหนึ่ง

3. อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 (United Nations Convention on the Law of the Sea 1982)

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 มิได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมขยะพลาสติกในทะเลจากแหล่งบนบกไว้โดยตรง แต่เป็นการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเล และอนุสัญญาฯ นี้ มิได้ให้

¹⁰มาตรา 16 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนชุมชนชายฝั่งและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการ การปลูก การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ให้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งพิจารณาให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ และจังหวัด

(2) ให้คำปรึกษาแก่ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการ การปลูก การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงานโครงการ หรือกิจกรรมของชุมชนในเรื่องดังกล่าว

(3) เผยแพร่ความรู้หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การปลูก การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

(4) เรื่องอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง การสนับสนุนและช่วยเหลือชุมชนชายฝั่งและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนด

“ที่ได้มีกฎหมาย ที่นั้นมีความเปลี่ยนแปลง”

ความหมายของขยะพลาสติกในทะเลไว้ แต่อุญสัญญา ระบุถึงคำว่า “มลพิษ” ไว้ในภาค 12 หรือ XII อีกทั้งได้ให้นิยามคำว่า “ภาวะมลพิษของสิ่งแวดล้อมทางทะเล” หมายถึง การที่มนุษย์ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม นำวัตถุหรือพลังงานเข้าไปสู่สิ่งแวดล้อมทางทะเล รวมทั้งบริเวณปากแม่น้ำ ซึ่งก่อหรือนำจะก่อผลเสีย อุปสรรคต่อกิจกรรมต่างๆ ทางทะเล รวมทั้งการประมงและการใช้ประโยชน์จากทะเลโดยชอบอื่นๆ การทำให้น้ำทะเลเสื่อมคุณภาพ สำหรับการใช้ประโยชน์และ การทำให้ความน่ารื่นรมย์ลดลง ตามอนุสัญญา ข้อ 1 (4)¹¹ ดังนั้น ขยะพลาสติกในทะเลจึงเป็นมลพิษตามอนุสัญญา ในอันที่จะต้องป้องกัน ลด และควบคุมเพื่อมิให้เกิดภาวะมลพิษของสิ่งแวดล้อมทางทะเล¹²

อย่างไรก็ตามเนื่องจากอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ไม่ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรการต่าง ๆ ในการควบคุมและแก้ไขปัญหามลภาวะในทะเลที่เกิดจากสาเหตุที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของอนุสัญญาฉบับอื่นที่จะต้องกำหนดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรการต่างๆ ที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหามลภาวะในทะเลเป็น การเฉพาะต่อไป โดยอนุสัญญา ฉบับนี้กำหนดให้รัฐมีพันธกรณีที่จะต้องคุ้มครองและรักษาสภาพทางทะเลตามข้อ 192¹³ พันธกรณีทั่วไปว่า ข้อ 192 “รัฐมีพันธกรณีที่จะต้องคุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเล” และพันธกรณีดังกล่าวเกิดจากการที่รัฐมีสิทธิอธิปไตยในการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในเขตอำนาจของตนได้ แต่จะต้องเป็นไปตามนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของตนและตามหน้าที่อันจะพึงปฏิบัติของตนในการป้องกันและรักษาสภาพแวดล้อมทางทะเลตามข้อ 193¹⁴ สิทธิอธิปไตยที่จะแสวงหาประโยชน์จาก

¹¹United Nations Convention on the Law of the Sea 1982, Article 1 Use of terms and scope:

(4) "pollution of the marine environment" means the introduction by man, directly or indirectly, of substances or energy into the marine environment, including estuaries, which results or is likely to result in such deleterious effects as harm to living resources and marine life, hazards to human health, hindrance to marine activities, including fishing and other legitimate uses of the sea, impairment of quality for use of sea water and reduction of amenities;

¹²พิชญ์สินี ศรีสวัสดิ์, การควบคุมขยะพลาสติกในทะเลจากแหล่งบนบกตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982, SOUTHEAST BANGKOK JOURNAL Vol. 6 No.2 July - December 2020 หน้า 73.

¹³United Nations Convention on the Law of the Sea 1982, Article 192 General obligation:

States have the obligation to protect and preserve the marine environment.

¹⁴United Nations Convention on the Law of the Sea 1982, Article 193 Sovereign right of States to exploit

ทรัพยากรธรรมชาติของตน โดยข้อ 193 บัญญัติว่า “รัฐมีสิทธิอธิปไตยที่จะแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของตนตามนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและตามหน้าที่ที่จะต้องคุ้มครองและรักษาสีงแวดล้อม”

ทั้งนี้ยังได้กำหนดให้รัฐไม่ว่าจะโดยลำพังหรือร่วมมือกับรัฐอื่นตามความเหมาะสมในการที่จะกำหนดมาตรการทั้งปวงที่สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ นี้เท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกัน ลด และควบคุมมลภาวะในทะเลไม่ว่าจะมาจากแหล่งใดๆ ก็ตาม โดยให้ใช้วิธีการที่จะพึงปฏิบัติได้ดีที่สุดตามแต่จะเลือกและตามขีดความสามารถของตนเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว และให้รัฐเหล่านั้นพยายามที่จะประสานนโยบายในเรื่องนี้ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

อนุสัญญาฯ ฉบับนี้ได้กำหนดแยกประเภทของแหล่งที่เป็นสาเหตุของการเกิดมลภาวะในทะเลออกเป็น 6 ประเภท ซึ่งส่วนใหญ่จะมีลักษณะเช่นเดียวกับที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นในเรื่องที่เป็นสาเหตุให้เกิดมลภาวะในทะเล แต่ได้มีการเพิ่มประเภทของแหล่งที่เป็นสาเหตุของการเกิดมลภาวะในทะเลขึ้นมา เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการที่เกิดขึ้นใหม่ตามอนุสัญญาฯ นี้ ทั้งนี้ในแต่ละประเภทกำหนดให้รัฐมีสิทธิและหน้าที่ในการออกกฎหมายและข้อบังคับ รวมทั้งใช้มาตรการอื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการลด และควบคุมมลภาวะทางทะเล นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้รัฐพยายามประสานงานนโยบายของตนในเรื่องนี้ในระดับภูมิภาคที่เหมาะสม และให้พยายามที่จะกำหนดกฎเกณฑ์โดยผ่านองค์การระหว่างประเทศที่มีอำนาจหรือการประชุมระหว่างประเทศในโลกและภูมิภาค รวมทั้งคำนึงถึงมาตรฐานและแนวปฏิบัติและวิธีพิจารณาที่ได้รับการเสนอแนะเพื่อป้องกัน ลด และควบคุมมลภาวะทางทะเล

นอกจากนี้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982 ได้มีการสนับสนุนเพื่อให้การป้องกันและรักษาสภาพแวดล้อมในทะเลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดให้รัฐไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยการผ่านองค์การระหว่างประเทศที่มีอำนาจให้ความช่วยเหลือทางวิทยาศาสตร์ ทางการศึกษา ทางเทคนิคและด้านอื่น ๆ แก่ประเทศกำลังพัฒนาเพื่อวัตถุประสงค์ในการทำให้รัฐเหล่านั้นมีส่วนร่วมในการคุ้มครองและรักษาสภาพแวดล้อมทางทะเลได้อย่างถูกต้อง

their natural resources:

States have the sovereign right to exploit their natural resources pursuant to their environmental policies and in accordance with their duty to protect and preserve the marine environment.

“ที่ได้มีกฎหมาย ที่นั้นมีความเปลี่ยนแปลง”

และเหมาะสมต่อไป ทั้งนี้อนุสัญญา มุ่งเน้นการให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษแก่ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย

จากมาตรการต่างๆ ตามอนุสัญญา ฉบับนี้ จะเห็นได้ว่าครอบคลุมประเด็นปัญหาทั้งปวง อันเกี่ยวเนื่องกับการป้องกันและรักษาสภาพแวดล้อมทางทะเล แต่ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของการกำหนดแนวทางไว้อย่างกว้างๆ โดยไม่ได้ลงรายละเอียดในแต่ละเรื่องเท่าที่ควร ทั้งนี้เพื่อให้รัฐต่างๆ ยึดถือเป็นหลักเกณฑ์ร่วมกัน หรือหลักเกณฑ์กลางๆ ในการปฏิบัติและกำหนดรายละเอียด เพื่อป้องกันและรักษาสภาพแวดล้อมทางทะเลโดยสอดคล้องกัน ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมายหรือ ข้อบังคับภายในของรัฐเองหรือการทำความตกลงเพื่อความร่วมมือระหว่างรัฐในระดับภูมิภาคหรือ ระดับโลกก็ตาม นอกจากนี้อนุสัญญาฯ ต่างๆ ที่ได้ทำขึ้นก่อนหน้านี้เพื่อแก้ไขปัญหามลภาวะใน ทะเลแต่ละประเภทเพื่อให้เป็นไปโดยสอดคล้องกับแนวทางของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วย กฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ได้เช่นเดียวกัน รวมทั้งการดำเนินการขององค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย ดังนั้น ปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางทะเลซึ่งอยู่ในภาวะที่เสื่อมโทรมใน ปัจจุบันอาจได้รับการเยียวยาให้กลับคืนสู่สภาพที่ดีขึ้น หรืออย่างน้อยที่สุดก็ไม่เสื่อมโทรมมากลงไป กว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความตั้งใจอย่างจริงจังของรัฐต่าง ๆ ในการที่จะร่วมมือกัน แก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไปนั่นเอง

4. แผนและการกำหนดยุทธศาสตร์ในเรื่องของการจัดการขยะและการคัดแยกขยะ

ในปัจจุบันได้มีโครงการริเริ่มต่าง ๆ ในการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายหาดขึ้น โดยกรมทรัพยากรทางทะเลและชายหาด ได้แก่ โครงการชายหาดปลอดบุหรี่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็น โครงการที่แก้ไขปัญหามลพิษเรื่องบุหรี่ตามชายหาดที่เป็นปัญหามาก ทั้งนี้ โครงการดังกล่าวเริ่ม จากการจัดตั้งคณะกรรมการทำงานเพื่อสำรวจ วิจัย พื้นที่ชายหาด ศึกษาผลกระทบจากกันกรอง บุหรี่ ประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายหาดในแต่ละพื้นที่ ประกอบกับการใช้ กฎหมายอย่างเข้มงวดโดยเป็นไปตามมาตรา 3 และ มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริม การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 โดยบทกำหนดโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตาม คำสั่งที่ออกตามมาตรา 17 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ และการร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานของรัฐ เอกชน ประชาชน และชุมชน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหามลพิษตามทะเลและชายหาดต่าง ๆ แต่จำกัดชายหาดเพียง 24

หาด 15 จังหวัด โดยมีชายหาดแหลมเสด็จ อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี เป็นชายหาดที่จะได้ริเริ่มโครงการนี้ด้วย ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า เป็นโครงการหรือมาตรการที่ดีในการเริ่มต้นแก้ไขปัญหาขยะทะเลอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นประเภทที่นับว่าเป็นขยะทะเลที่เห็นได้ทั่วไปและมากมายตามชายหาดที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และสามารถนำโครงการชายหาดปลอดบุหรี่ที่จะทำขึ้นในชายหาดแหลมเสด็จเป็นโมเดลสำหรับชายหาดอื่นๆ ในจังหวัดจันทบุรีได้

นอกจากนี้ยังมีโครงการต่างๆ เกี่ยวกับขยะในทะเลจังหวัดจันทบุรีที่ผู้เขียนเห็นว่า ยังไม่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควร เนื่องจากโครงการที่เกิดขึ้นที่ผ่านมาส่วนใหญ่เกิดจากการริเริ่มของชุมชนหน่วยงานรัฐ หรือเอกชนภายในจังหวัดจันทบุรีเท่านั้น ซึ่งยังไม่มีความช่วยเหลือจากนโยบายหรือมาตรการระดับประเทศจากภาครัฐเท่าที่ควร จึงทำให้โครงการที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการร่วมมือหรือความช่วยเหลือกันของคนในพื้นที่มากกว่า จึงทำให้ไม่มีมาตรการเกี่ยวกับขยะในทะเลที่เหมาะสมและจริงจัง และส่งผลให้ปัญหาขยะในทะเลยังคงอยู่เพราะไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาแบบยั่งยืน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจังหวัดจันทบุรีจะไม่มีโครงการใหญ่ ๆ หรือไม่ได้รับนโยบายจากภาครัฐในการแก้ไขปัญหาขยะทะเลโดยตรง ทั้งที่จังหวัดจันทบุรีมีชายหาดที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวก็ตาม แต่อาจจะด้วยสาเหตุที่จังหวัดจันทบุรียังคงเป็นจังหวัดที่อุดมสมบูรณ์ด้วยธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และจังหวัดอนุรักษ์หรือคงสภาพแห่งเมืองเก่าแบบภูมิภาคตะวันออกโดยไม่ใช้จังหวัดอุตสาหกรรมเหมือนจังหวัดระยอง ดังนั้น จังหวัดจันทบุรีจึงยังไม่ใช่เป้าหมายหลัก ของการริเริ่มโครงการของภาครัฐ

อย่างไรก็ตาม จังหวัดจันทบุรีได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการขยะภายในชุมชน และการจัดการขยะชายหาดเจ้าหลาวและแหลมสิงห์ มีการสนับสนุนให้มีถังขยะคัดแยกขยะทุกครัวเรือน และมีแนวทางในการจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดให้มีถังขยะที่สามารถแยกประเภทขยะได้ชัดเจน ดังนี้

1. ถังขยะสีเขียว สำหรับขยะที่ย่อยสลายได้ หรือขยะอินทรีย์
2. ถังขยะสีเหลือง สำหรับขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ได้
3. ถังขยะสีน้ำเงิน สำหรับขยะที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ได้ มีลักษณะย่อยสลายยากและไม่คุ้มค่าต่อการนำกลับมาใช้ใหม่

“ที่ได้มีกฎหมาย ที่นั้นมีความเปลี่ยนแปลง”

4. ถังขยะสีแดง สำหรับขยะที่เป็นพิษ มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนวัตถุอันตรายต่าง ๆ ซึ่งขยะเหล่านี้ต้องนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี และไม่ให้รั่วซึมลงแหล่งน้ำหรือพื้นผิว

ทางจังหวัดจันทบุรีมีนโยบายในการดำเนินการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ในเรื่องของการมีส่วนร่วมการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนลดปริมาณขยะด้วยภายใต้หลักการ 3R หรือ 3ช คือ ช – ใช้น้อย (Reduce), ใช้ซ้ำ (Reuse) และ นำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ การศึกษา ภาควิชา และภาคประชาสังคมหรือประชาชน ซึ่งแบ่งการดำเนินงานเป็น 3 ระยะ ได้ดังนี้

1. การจัดการขยะระยะต้นทาง โดยการรณรงค์สร้างวินัย สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรู้ถึงความรับผิดชอบที่จะช่วยกันในการคัดแยกและกำจัดขยะ โดยมีการจัดทำโครงการรณรงค์การคัดแยกขยะและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน องค์กรต่าง ๆ และนักท่องเที่ยวได้เข้าใจในวิธีการในการคัดแยกขยะ การเก็บรวบรวมขยะ และการกำจัดขยะอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การจัดการขยะระยะกลางทาง โดยการกำกับดูแล และการควบคุมมิให้ก่อให้เกิดอันตรายระหว่างขนถ่าย ควบคุมสิ่งแฉะล้น ป้องกันไม่ให้มีน้ำเน่าเสียไหลลงถนน ป้องกันไม่ให้ขยะมูลฝอยตกหล่นในขณะขนส่ง

3. การจัดการขยะระยะปลายทาง มีการจัดการโดยนำขยะไปกำจัดตามหลักสุขาภิบาล แต่ค่อนข้างทำได้ยากโดยเฉพาะบริเวณหาดเจ้าหลาวและแหลมสิงห์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวทำให้เกิดขยะปริมาณมากอยู่ตลอดเวลา และประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกขยะก่อนทิ้งลงถังขยะด้วย

ทั้งนี้ ผู้เขียนเห็นว่าระยองโมเดล เป็นโครงการนำร่องจัดการขยะพลาสติกอย่างครบวงจร เพราะมีความพร้อมหลายด้าน ตั้งแต่โครงสร้างพื้นฐานในการรีไซเคิลขยะ การตื่นตัวของชุมชน ซึ่งอยู่ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ที่จะเกิดการขยายตัวของเมืองอีกมากในอนาคต รวมทั้งเมืองการบริหารส่วนจังหวัดระยอง และภาครัฐที่เข้มแข็งมีความพร้อมในการดำเนินงานด้วยความที่จังหวัดระยองเป็นเมืองอุตสาหกรรมและเมืองท่องเที่ยว จะมีประชากรหรือแรงงานแฝงที่เคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่อาศัยในจังหวัดระยองจำนวนมาก จนก่อให้เกิดปัญหาขยะตามมา ดังนั้นหัวใจสำคัญของการจัดการขยะจึงต้องเริ่มตั้งแต่ครัวเรือน ขณะเดียวกันจังหวัดระยองยังมีการแก้ปัญหาที่พร้อมสำหรับการจัดการขยะซึ่งเชื่อมโยงกันเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นโรงไฟฟ้า

เชื้อเพลิงขยะ (Refuse Derived Fuel: RDF) และโรงงานกำจัดขยะ (Recycle Plant) จนทำให้เกิดรูปแบบธุรกิจเล็ก ๆ ขึ้นในระดับชุมชน (Business Model) ตั้งแต่ผู้เก็บ ผู้รวบรวม และผู้คัดแยก กระทั่งถึงผู้นำไปรีไซเคิล หรือหลอมเม็ดพลาสติก ตั้งแต่เริ่มโครงการเมื่อเดือนมิถุนายน 2561 มีเทศบาลเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 18 แห่ง (275 ชุมชน) กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง 1 แห่ง จากจำนวนเทศบาลทั้งหมด 67 แห่ง โดยเทศบาลทั้ง 18 แห่ง ภาคเอกชนได้เข้าไปรณรงค์ให้ความรู้ครัวเรือนในการคัดแยกขยะพลาสติก เพื่อส่งต่อยังชุมชนและเทศบาลนำไปจัดการอย่างถูกต้อง ไปจนถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มตลอดห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) นอกจากนี้ เทศบาลยังกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI) ภายใต้แคมเปญ 1 เทศบาล 1 ชุมชนต้นแบบเพื่อสร้างชุมชนต้นแบบที่มีความสามารถในการคัดแยกขยะจนเกิดเป็นรายได้ ซึ่งขณะนี้มีจำนวน 7 ชุมชนแล้ว และปีนี้ตั้งเป้าหมายจะขับเคลื่อนให้ได้ 27 ชุมชน เพื่อเกิดเป็นต้นแบบที่ขยายวงกว้างมากขึ้น รวมทั้งยังขับเคลื่อนอีกหลายโครงการ เช่น อำเภอสะอาด ตำบลสะอาด โรงเรียนสะอาด เป็นต้น ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการขยะที่สูงถึงปีละ 328 ล้านบาท ช่วยลดภาระงบประมาณของภาครัฐลงอีกทางหนึ่ง

สำหรับแนวทางดำเนินโครงการ PPP Plastic ในปีแรก ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

- 1.สร้างเครือข่ายชุมชน เชื่อมโยงแหล่งผู้รับซื้อขยะพลาสติกแต่ละพื้นที่ รวบรวมข้อมูลในแต่ละชุมชน เทศบาลอย่างละเอียด
- 2.วางแผนให้ความรู้กับผู้นำเทศบาล ชุมชน ชาวบ้าน และนักเรียนในพื้นที่เป้าหมายในการคัดแยกขยะพลาสติกอย่างถูกต้อง เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากขยะพลาสติก
- 3.ประสานงานระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัด และหน่วยงานรัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เพื่อทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- 4.ขยายผลสู่เยาวชน โดยให้ความรู้เรื่องการคัดแยกขยะพลาสติกอย่างถูกต้องตั้งแต่ในโรงเรียน เพื่อขยายผลสู่คนในครอบครัว¹⁵

¹⁵ศูนย์ข่าวพลังงาน, “สัปดาห์ที่ 2 “ระยองโมเดล” พื้นที่ต้นแบบการจัดการขยะพลาสติก” ศูนย์ข่าวพลังงาน กระทรวงพลังงาน, 2562, สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2563, <https://www.energynewscenter.com>.

“ที่ได้มีกฎหมาย ที่นั้นมีความเปลี่ยนแปลง”

ทั้งนี้ ผู้เขียนเห็นว่า การที่ภาครัฐให้จังหวัดระยองเป็นจังหวัดโมเดล เนื่องจากเป็นจังหวัดในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ที่จะเกิดการขยายตัวของเมืองอีกมากในอนาคต จึงเหมาะที่จะเป็นพื้นที่ในการนำร่องโครงการระยองโมเดล แต่ไม่ได้หมายความว่าจังหวัดอื่น ๆ ที่ประสบปัญหาเดียวกันหรือใกล้เคียงจะไม่สามารถทำได้ เพียงแต่ต้องประเมินศักยภาพของแต่ละพื้นที่แต่ละจังหวัดให้มีความเหมาะสมที่จะแก้ไขปัญหาขยะทะเลได้อย่างจริงจัง โดยผู้เขียนเห็นว่าจังหวัดจันทบุรีเองอาจจะไม่ใช่จังหวัดเมืองอุตสาหกรรมที่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีหรือโรงงานขนาดใหญ่ในการกำจัดขยะ หรือนำขยะมารีไซเคิลได้เท่ากับจังหวัดระยอง แต่เราสามารถนำแนวทางหรือขั้นตอนที่ได้จากระยองโมเดลมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ซึ่งเป็นชายหาดในจังหวัดจันทบุรีได้ เช่น ชายหาดเจ้าหลาวและชายหาดแหลมเสด็จ แต่ทั้งนี้สิ่งสำคัญที่สุดจะต้องมีมาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพด้วย เพราะการป้องกัน หรือควบคุมโดยที่ไม่มีกฎหมายนั้น ผู้เขียนเห็นว่ายังอาจแก้ไขปัญหาขยะในทะเลได้ไม่มากเท่าที่ควร และหากแก้ไขไม่ได้โดยปราศจากกฎหมายควบคุมหรือบังคับ การจะเยียวยา ก็จะเป็นสิ่งที่ลำบากในอนาคต หากว่าสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรทางทะเลนั้นถูกทำลายให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง

5. บทสรุป

ในเรื่องของขยะในทะเลที่เป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันนั้นจะเห็นได้ว่าทุกพื้นที่ที่ติดกับทะเลจะได้รับผลกระทบอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นทัศนียภาพที่ไม่สวยงาม ด้านสุขภาพทั้งของมนุษย์และสัตว์น้ำที่ได้กินขยะทะเลเหล่านี้ลงไปแล้วทำให้เสียชีวิตต่อมา ล้วนแต่เกิดจากขยะในทะเลทั้งสิ้น

จากการที่ผู้เขียนได้ศึกษาและค้นคว้าหาข้อมูลประกอบกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องขยะในทะเล พบว่ามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องตั้งแต่กฎหมายแม่บทของประเทศอย่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่กำหนดให้นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและชายฝั่งไว้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของประชาชนและชุมชนย่อมมีสิทธิในการจัดการดูแล และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายกำหนดตามมาตรา 43 รวมถึงการคุ้มครองดูแล และการจัดให้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยรัฐเป็นผู้ดำเนินการตามมาตรา 50 และมาตรา 57 หรือแม้แต่หากเกิดผลกระทบต่อจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะต้องมีการศึกษาและ

ประเมินผลกระทบรวมทั้งจัดให้ประชาชนหรือชุมชนออกความคิดเห็นด้วยตาม มาตรา 58 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่สามารถนำมาปรับใช้กับนโยบายของจังหวัดจันทบุรีในเรื่องของการจัดการขยะทะเลได้ เพราะรัฐธรรมนูญได้วางบทบัญญัติไว้อย่างกว้าง ๆ

นอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาขยะทะเลโดยตรงอย่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นกฎหมายในเชิงนโยบาย (Policy Law) และการบริหารจัดการ เพื่อประสานและเสริมประสิทธิภาพให้แก่การบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พร้อมทั้งมีมาตรการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งควบคู่กัน ทั้งนี้ ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และได้รับการช่วยเหลือสนับสนุน จากกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งด้วย และมีมาตราสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการดำเนินการหรือเพื่อให้เกิดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมขยะในทะเล เช่น มาตรา 13 กำหนดให้มีคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเพื่อให้มีการดำเนินการระดับจังหวัด มาตรา 16 กำหนดกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมให้มีส่วนร่วมและสนับสนุนชุมชนชายฝั่งและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการ การปลูก การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์ มาตรา 17 ในกรณีที่ปรากฏว่าบุคคลใดก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจสั่งให้บุคคลนั้นระงับการกระทำหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งนั้นเป็นการชั่วคราวตามความเหมาะสม ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องหรือกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้ดำเนินการเพื่อแก้ไขหรือบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น หรือเมื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้ระงับสิ้นไปแล้ว ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายพิจารณายกเลิกคำสั่งที่ออกตามวรรคหนึ่ง ในกรณีกฎหมายดังกล่าวสามารถนำมาปรับใช้เพื่อให้เกิดนโยบายท้องถิ่นของจังหวัดจันทบุรี โดยเฉพาะบริเวณชายหาดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น หาดเจ้าหลาวและแหลมเสด็จ เป็นต้น ทั้งนี้ ขยะทะเลที่เกิดขึ้นมักส่งผลกระทบและเกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเล สัตว์ทะเล และสภาพลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม เช่น การดำเนินการต่อผู้ขายหาบเร่แผงลอยที่ทิ้งขยะเกลื่อนชายหาดหรือแม้แต่ถังท่องเที่ยวที่ทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง ให้เกิดการปรับเป็นการลงโทษตามกฎหมาย

“ที่ได้มีกฎหมาย ที่นั้นมีความเปลี่ยนแปลง”

รวมไปถึงกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับทะเลอย่าง อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ที่กำหนดให้ประเทศภาคีสมาชิกแต่ละประเทศจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามพันธกรณีเกี่ยวกับการคุ้มครองและรักษาสีงแวดล้อมทางทะเล มิฉะนั้น รัฐจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ข้อบทตามอนุสัญญาฯ ยังเรียกร้องให้รัฐประกันว่าในระบบกฎหมายภายในของตนจะมีช่องทางดำเนินการเรียกร้องความรับผิดชอบและการได้รับการชดเชยในลักษณะโดยพลันและเพียงพอ ตามข้อ 192 พันธกรณีทั่วไปที่รัฐมีพันธกรณีที่จะต้องคุ้มครองและรักษาสีงแวดล้อมทางทะเล สืบเนื่องมาจากการที่แต่ละประเทศมีสิทธิที่จะแสวงหาประโยชน์ทรัพยากรหรือสีงแวดล้อมทางทะเลได้ในอาณาเขตของตนตามกฎหมายระหว่างประเทศ แต่ต้องมีนโยบาย หรือมาตรการที่จะต้องคุ้มครองและรักษาสีงแวดล้อมทางทะเลด้วยควบคู่กันไป และข้อ 193 กำหนดว่าเมื่อแต่ละประเทศมีนโยบายที่จะคุ้มครองและรักษาสีงแวดล้อมทางทะเล ย่อมที่จะแสวงหาประโยชน์จากสีงแวดล้อมทางทะเลเหล่านี้ในกรณีประเทศมีสิทธิอธิปไตยในอาณาเขตทางทะเลตามกฎหมายทะเลระหว่างประเทศนั้น

อย่างไรก็ตาม อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ในด้านของหลักการคุ้มครองและรักษาสีงแวดล้อมทางทะเล จาริตประเพณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับการใช้ทะเล ตลอดจนกฎเกณฑ์ในการกำหนดเขตทางทะเล การใช้อำนาจอธิปไตย สิทธิอธิปไตยของรัฐเหนือเขตทางทะเลและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเล ข้อกำหนดดังกล่าวในอนุสัญญาฯ จึงผูกพันรัฐภาคีในการอนุวัติการกฎหมายภายในเกี่ยวกับเขตทางทะเลต่าง ๆ โดยรัฐภาคีจะต้องคำนึงถึงกฎเกณฑ์ หลักการที่ตกลง แต่อนุสัญญาฯ นี้มิได้ให้รายละเอียดไว้เป็นการเฉพาะจึงเป็นเพียงแนวทางพื้นฐานในการป้องกัน ลด และควบคุมขยะทะเลจากแหล่งบนบก ดังนั้น ประเทศไทยในฐานะรัฐภาคีหนึ่ง จึงมีพันธกรณีในการปฏิบัติตาม และจากตัวอย่างนโยบายและกฎหมายของประเทศไทยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีนโยบายและมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมขยะพลาสติกในทะเลจากแหล่งบนบกในลักษณะทั่วไป แต่ยังขาดแนวทางในการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และแม้จะมีนโยบายท้องถิ่นเกี่ยวกับการคัดแยกขยะก็ตามแต่ประชาชนยังคงขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ได้ตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากขยะล้นเมือง

ดังนั้น กฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหาขยะในทะเลที่มีอยู่ในปัจจุบัน ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายที่มีอยู่แม้จะใกล้เคียงกับด้านสีงแวดล้อมทางทะเลก็ตาม กฎหมายและบทลงโทษที่กำหนดไว้นั้นยังคงเป็นการกำหนดถึงปัญหาหรือผลกระทบต่อทรัพยากร

ทางทะเลและชายฝั่งอย่างกว้าง ๆ ซึ่งอาจทำให้การบังคับใช้ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอเมื่อเกิดปัญหาขึ้น ผู้เขียนเห็นว่าหากมีกฎหมายและบทลงโทษเกี่ยวกับปัญหาขยะทะเลโดยเฉพาะเกี่ยวกับการกำหนดลักษณะ ประเภทของขยะ การทิ้งขยะลงสู่ทะเลโดยตรง แม้กระทั่งผู้ประกอบการหรือพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่แผงลอย จนไปถึงนักท่องเที่ยวที่ทิ้งขยะลงทะเลโดยตรงเหล่านี้ จะต้องถูกลงโทษตามกฎหมายกำหนด จากนั้นจะต้องมีมาตรการที่สำคัญออกมาบังคับใช้ตามจังหวัดต่าง ๆ ที่มีปัญหาขยะทะเลเกิดขึ้นจำนวนมากและแก้ไขได้ยาก

6. ข้อเสนอแนะ

ทั้งนี้ เมื่อกฎหมายที่มีอยู่ทั้งภายในและระหว่างประเทศต่างเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์อย่างกว้าง ๆ แต่ผู้เขียนเห็นว่าข้อกำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนที่มีส่วนได้เสียจากปัญหาขยะในทะเลเหล่านี้จะต้องร่วมมือกันสร้างกฎเกณฑ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะในเรื่องของปัญหาขยะในทะเลให้เกิดขึ้น

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า โครงการระยองโมเดลนั้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับปัญหาขยะทะเลในชายหาดเจ้าหลาว ชายหาดแหลมเสด็จ ตำบลคลองขุด อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรีได้ดังนี้

1. การกำหนดนโยบายภายในจังหวัด ระบุให้มีโครงการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาขยะในทะเลด้านต่าง ๆ มีการจัดตั้งคณะกรรมการการดำเนินงานเพื่อศึกษา ค้นคว้า ควบคุม และแก้ไขโครงการ ดังเช่นกรณีของโครงการชายหาดปลอดบุหรี่ ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และตามกฎหมายบัญญัติในมาตรา 13 ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 ซึ่งจะเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด และหน่วยงานรัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เพื่อทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เช่น กองทุน ค่าใช้จ่ายในการทำโครงการ

2. มีการวางแผนระดับท้องถิ่นกับผู้นำชุมชน เทศบาล อำเภอ และระดับโรงเรียน มหาวิทยาลัย ให้มีการคัดแยกประเภทขยะในทะเล

3. สร้างเครือข่ายชุมชน เมื่อเกิดการคัดแยกขยะในพื้นที่ต่าง ๆ ตามข้อ 2. แล้วจะต้องมีการเชื่อมโยงหรือบูรณาการกับภาคเอกชนโดยเฉพาะแหล่งรับซื้อของเก่า หรือขยะที่มาจากทะเล

“ที่ใดมีกฎหมาย ที่นั่นมีความเปลี่ยนแปลง”

และแบ่งแยกประเภทแล้ว สามารถนำมาขายและได้รายได้จากการขายขยะทะเลเหล่านี้ และนำเงินที่ได้จากการขายขยะทะเลไปพัฒนาชุมชนหรือพื้นที่นั้น ๆ ต่อไปได้

4. สร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชน โดยมีเจ้าหน้าที่จากภาครัฐ เช่น จากกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง หรือเอกชน เช่น บริษัทที่รับซื้อของเก่า หรือโรงงานที่กำจัดขยะหรือรีไซเคิลขยะ เป็นต้น มาให้ความรู้ในเรื่องของการคัดแยกขยะที่มาจากทะเลอย่างถูกต้องตั้งแต่โรงเรียน มหาวิทยาลัย และขยายไปสู่คนในครอบครัวได้ และทำให้ขยะในทะเลที่เป็นปัญหาสามารถสร้างมูลค่าให้กับคนที่เก็บขยะได้

5. การออกกฎหมายและบทลงโทษที่ชัดเจน และจะต้องบังคับใช้ได้จริงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ การมีกฎหมายไม่ได้เป็นการบังคับพฤติกรรมแต่เป็นการควบคุมไม่ให้เกิดปัญหาหรือสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น รวมทั้งการเฝ้าระวังอย่างเพียงพอในอนาคต

ดังนั้น ในการทบทวนในครั้งต่อไป ผู้เขียนเห็นว่า ปัญหาขยะทะเลเหล่านี้จะแก้ไขได้ต้องมาจากความร่วมมือกันทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน ประชาชนที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้น โดยการลงพื้นที่จริงและการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาขยะในทะเลขึ้น จะสามารถแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรม หรือสามารถบรรเทาปัญหาลงได้บ้าง และตามด้วยการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับขยะทะเล โดยเฉพาะประกอบด้วย

References

- กนกวรรณ เนตรสิงแสง, “การปนเปื้อนไมโครพลาสติกในน้ำผิวดินและปลาในพื้นที่ชุ่มน้ำ บึง
บอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขา
วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 2563), 1.
- เบญจมาศ จันทะภา ไพบูลย์กิจกุล, “ปริมาณและทิศทางการไหลของตะกอนบริเวณชายหาด
ท้องเที่ยว อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี” ใน “แก่นเกษตร” บรรณาธิการโดย พิชรินทร์ ส่งศรี,
ฉบับพิเศษ, วารสารแก่นเกษตร 44, ฉ.1 (2559): 1048.
- พิชญ์สินี ศรีสวัสดิ์, การควบคุมขยะพลาสติกในทะเลจากแหล่งบนบกตามอนุสัญญา
สหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982, SOUTHEAST BANGKOK
JOURNAL Vol. 6 No.2 (2020): 73.
- มนิรัตน์ ภาครูป, “การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะทะเลของประชาชนในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเล
จังหวัดชลบุรี,” วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์ 11, ฉ.2 (2564): 2.
- สุชนา ขวนิชย์, ผลกระทบของขยะที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมและการสร้างการตระหนัก
จิตสำนึก, กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล คณะวิทยาศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2563.
- ศูนย์ข่าวพลังงาน. “สื่ปีที่ 2 “ระยองโมเดล” พื้นที่ต้นแบบการจัดการขยะพลาสติก.” ศูนย์ข่าว
พลังงาน. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2563 <https://www.energynewscenter.com>.
- เอกสารเผยแพร่สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ฉบับที่ 53 (แปลและเรียบเรียงจาก
“Guide to Marine Debris and International Coastal Cleanup”), คู่มือขยะทะเล
และกิจกรรมชายหาดสากล, 2557, 5-7.